

Vážené dámy, vážení páni,

V roku 1987 vtedajší predseda Medzinárodného olympijského výboru Juan Antonio Samaranch deklaroval: „*Každá krajina sveta by mala mať športové múzeum ako prostriedok na ochranu časti svojej histórie.*“

Je pravdou, že v tom čase už Lord' s Cricket Museum v Londýne slávil 122. výročie svojho založenia, Skimuseet Holmenkollen pri Oslo šesťdesiate štvrté a kolegovia z pražského Tyršovho muzea telesnej výchovy a sportu, ktoré je dnes oddelením Historického múzea Národného muzea, si pripomenuli 96. výročie prvej expozície Sokola v rámci Všeobecnej národopisnej výstavy v Prahe roku 1891.

Na rozdiel od iných kultúrno-spoločenských, vedeckých a technických odvetví však šport čakal s masovejším zakladaním pamäťových inštitúcií až do polovice 20. storočia. Nebudem iste ďaleko od pravdy, ak budem tvrdiť, že šport priam raketovo vstúpil do povedomia múzejníctva najmä po roku 1993, keď vo švajčiarskom Lausanne otvorilo svoje priestory Olympijské múzeum, ktoré o necelý rok získalo aj prestížnu cenu Európske múzeum roka. Práve Olympijské múzeum svojou jedinečnosťou dodnes otvára nové obzory a možnosti v prezentácii športu a jeho afinity k ostatným druhom a prejavom ľudskej činnosti a zároveň posilnilo postavenie špecializovaných subjektov zameraných na prezentáciu športu.

Na Slovensku sme čakali do roku 1985. Dvadsiateho štvrtého októbra 2018 oslávi múzeum „Kristove roky“. Múzeum telesnej kultúry v SR vzniklo na pôde bývalého Slovenského ústredného výboru Československého zväzu telesnej výchovy ČSZTV, na základe uznesenia vlády Slovenskej socialistickej republiky č. 200 zo dňa 1.7.1981 k „Zásadám zabezpečenia komplexnej dokumentácie obdobia výstavby socializmu“. Od 1. januára 2015 po mnohých turbulentných rokoch našlo dôstojné miesto pod strechou Slovenského olympijského výboru ako jedno z jeho oddelení pod novým a nesporne výstižnejším názvom „SOV – Slovenské olympijské a športové múzeum“. Preto dovoľte mi aj z tohto miesta poďakovať sa bývalým a súčasným predstaviteľom Slovenského olympijského výboru za pochopenie poslania múzea a vnímania jeho nezastupiteľného miesta v múzejnej obci na Slovensku ako aj výraznú podporu pri jeho rozvoji a zachovaní. SOV – Slovenské olympijské a športové múzeum registrované v centrálnom registri múzeí SR na Ministerstve kultúry SR ako jediné celoštátne špecializované múzeum s komplexnou múzejnou dokumentáciou v oblasti svojej špecializácie na Slovensku. Aj preto je výsledkom práce múzea ,dovoľím si s plnou vážnosťou tvrdiť,

záchrana a následne odborné spracovanie vyše 27 500 predmetov zbierkovej povahy, oceňovaný spracovaný a zdigitalizovaný fotoarchív s vyše 24500 jednotkami a jedinečná múzejná knižnica s vyše 12 600 publikáciami z oblasti histórie olympijského hnutia a športu.

SOV – Slovenské olympijské a športové múzeum je živý a pulzujúci celok, reagujúci aktuálne na momentálnu spoločenskú potrebu. Ako kultúrna ustanovizeň značnú časť svojich akvizičných, či prezentačných aktivít od založenia smeruje nielen na pripomínanie dejinných udalostí a osobností, ale reflektuje na aktuálne predovšetkým (športové) dianie v našej spoločnosti, výrazné úspechy slovenských športovcov alebo športových kolektívov. Na rozdiel od múzeí všeobecného zamerania (mestských, miestnych, siení slávy) je zbierka cielene zameraná, a tak športové medaily, plakety trofeje, výzbroj, či výstroj, ako aj odev a ostatné predmety so športovou tematikou nadobúdajú v športovom a olympijskom múzeu nové hodnotové rozmery, nakoľko sa mení pohľad na ich zhodnotenie, nie sú len súčasťou niektorého fondu napr. numizmatického, spoločensko - vedného, fondu voľného času a podobne, ale sú späté s konkrétnym podujatím, osobnosťou, či štatistickými prehľadmi.... Muzealizáciu predmetov a ich následnou prezentáciou sa múzeu darilo a darí dosiahnuť, napriek nočnej more múzea, ktorou zostáva permanentná absencia stáleho výstavného priestoru, značnú pozornosť odbornej a laickej verejnosti. Zároveň tieto odborné činnosti múzeum využíva následne ako nástroje na odprezentovanie poslania aj ostatných oblastí činnosti súčasného zakladateľa - Slovenského olympijského výboru. Postupne sa v múzeu vytvára zaujímavý priestor pre fungovanie a ďalší rozvoj odbornej vedecko-metodickej a výchovno -vzdelávacej činnosti, ako dôležitej súčasti fungovania múzea. Pilotný model si asi najlepšie „odskúšalo“ pri vybudovaní a prevádzkovaní svojej prvej expozície : „Stálej expozície dejín lyžovania na Slovensku“, ktorá bola sprístupnená začiatkom roka 2003 v Kremnici a múzeum ju využíva aj na prezentáciu príležitostných výstav.

Šport vo všetkých svojich podobách a na všetkých svojich úrovniach za posledných sto rokov vyrástol na celosvetový fenomén a zanechal svoj rukopis na spôsobe života miliónov obyvateľov našej planéty. Najvyššie méty, ktoré chcel v období formovania dosiahnuť boli spojené s harmonickou výchovou, výchovou k mieru, tolerancii a napĺňaním idey plnohodnotného života. I dnes naďalej zostal popri spomínaných prioritách aj zdrojom radosti z víťazstva, či radosti zo samotnej pohybovej aktivity, jeho vnútorné prežívanie jednotlivcom, je procesom seba výchovy, kultivácie a humanizácie. Zároveň sa stal nenásilným zdrojom budovania národnej identity a hrdosti. Na rozdiel od minulosti sa však stal i mimo samotných športovísk výhodným

a výnosným marketingovým nástrojom. V poslednom období sa zároveň čoraz výraznejšie dostáva do zorného poľa záujmu zberateľskej obce, pričom niektoré artefakty začali dosahovať predajné hodnoty umeleckých skvostov.

A práve v súvislosti s týmto javom sa natíska otázka budúcnosti športového múzejníctva. Ako ďalej v prístupe tvorby zbierkových fondov, ktoré tvoria základnú činnosť múzea? V prvom rade treba striktne odlíšiť pojem súkromná zbierka a zbierkový fond múzea. Ak chceme na túto otázku zodpovedať, musíme eliminovať súkromné športové zbierky od verejných. Podstatou súkromnej zbierky je zamerať pozornosť na predmet, resp. skupinu s cieľom rozšírenia zbierky, pričom tento záujem vychádza z individuálneho záujmu, resp. z jej zhodnotenia v danej spoločnosti jednotlivcom, či záujmovou skupinou.

Proces tvorby verejného, čiže zbierkového fondu športového múzea, je taktiež priamo alebo sprostredkované ovplyvnený a podmienený aktuálnym spoločenským záujmom. V nezanedbateľnej miere je taktiež závislý od množstva získaných a použiteľných finančných zdrojov. SOV – Slovenské olympijské a športové múzeum, ak chce zostať renomovanou zbierkotvornou inštitúciou v plnom rozsahu okruhu svojej činnosti, musí bezpodmienečne obsiahnuť a zároveň permanentne dbať v koncepcii akvizičnej činnosti na získavanie a zaraďovanie aj predmetov, ktoré nie sú len atraktívne vo svojej dobe. Musia mať predovšetkým dlhodobú výpovednú hodnotu o dobe, v ktorej vznikli a zároveň účinne prispieť k naplneniu komplexného pohľadu na olympijské hnutie a šport na území Slovenska v jednotlivých obdobiach jeho vývoja.

SOV – Slovenské olympijské a športové múzeum prevzalo od svojho vzniku funkciu akéhosi všeobecného gestora športového múzejníctva na Slovensku. Aj v súčasnosti je takto predovšetkým múzeami, či zariadeniami múzejného typu vo väčšine prípadoch vnímané. Pritom paradoxne ako jediné špecializované múzeum s celoslovenskou pôsobnosťou, nemôže sa v súčasnosti uchádzať v zmysle platných zákonov o štátnu podporu prostredníctvom Fondu na podporu umenia a iných finančných fondov o podporu na akvizičnú činnosť a túto funkciu prebral jeho zriaďovateľ. Zásluhou smerovania zbierkových a výskumných aktivít do širokého spektra športového života na Slovensku sa napriek vzniknutej situácii podarilo zachrániť na základe osobných kontaktov mnohé predmety nesmiernej historickej hodnoty, ktoré by buď skončili v súkromných zbierkach a žiaľ, ako sa často v našej praxi stretávame „vyhodené na verejných smetiskách“.

Ako väčšina múzeí aj naše pracovisko výrazne pociťuje absenciu, resp. dopracovanie viacerých zákonov prospešných pre riadne fungovanie múzejníctva na Slovensku. Ale obráťme pozornosť aj do vlastných radov na nedostatočnú, i keď stále deklarovanú spoluprácu múzeí. Práve skoré zlepšenie a pretransformovanie metód fungovania komunikácie a spolupráce môže byť v budúcnosti jedným zo základných stupňov pri zlepšení postavenia múzeí v kultúrnom živote slovenskej spoločnosti, nehovoriac už o našom zaradení v kontexte múzejníctva zjednotenej Európy, ktorému máme čo ponúknuť. Práve tejto problematike je venované aj dnešné kolokvium.

Veľakrát sme už pri prezentácii múzea použili *epiteton ornans (prívlastok)*, že Slovenské olympijské a športové múzeum je múzeum prežitých emócií, ktoré vás zavedie do sveta spomienok na mená osobností, na názvy klubov, podujatí, dátumy, body, góly, sekundy, na víťazstvá, remízy, či prehry. vyvolajúc cit, pohnutie, dojatie, vzrušenie, či nebudaj rozčúlenie. Vtedy naše múzeum plní poslanie, pre ktoré múzeum vzniklo a žije.

A Vám ďakujem za pozornosť....